

Pavel Horák

III. interní klinika nefrologická, revmatologická, endokrinologická

FN a LF UP Olomouc

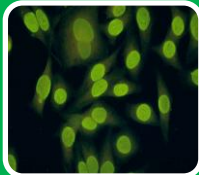
Olomouc

Systemová sklerodermie, systémový lupus a antifosfolipidový syndrom

Systemová sklerodermie- základní patogenetické faktory

Genetická
dispozice

Vnější faktory

Autoimunita (protilátková a
zánětlivá aktivita)

T a B
buňky

Fibrotizace (nadměrná
tvorba a ukládání kolagenu)

Fibrocyty

Vasospasticita,
vaskulopatie

Endothelie

Klinické projevy choroby

Typ postižení	Četnost (%)	Klinické projevy
Raynaudův f.	96	Typická trias (zbělení, zmodrání, zfialovění) – prstů, uší, nosu, vnitřních orgánů (srdce, plíce, ledviny) Tvorba ischemií, gangrén, digitálních ulcerací
Kůže	Téměř vždy	Edém prstů, indurace kůže, ztlustění, sklerodaktylie, ztráta adnex
Trávicí ústrojí	až 90	Jícen – dysfagie, reflux, pyróza, refluxní esofagitis, striktury Žaludek – vzácně Střevo – křeče, průjmy, malabsorbce, adynamický ileus, divertikulóza s obstrukcí event. perforací Sfinkter – chronická inkontinence
Plic	50 10-15 vzácně	Intersticiální plicní proces – dušnost, suchý kašel, třecí šelest PAH – dušnost, únavnost, bolesti na hrudi Pleuritida, spontánní PNO
Muskulo skeletální	75	artralgie, ranní ztuhlost, třecí šelesty šlachových pouzder, event. slabost proximálních svalových skupin (UCDT)
Srdce	5-38, (53-89)	Poruchy rytmu, městnavou srdeční slabost, myokardiální fibróza, perikarditidy
Renální	8-10	renální krize s maligní hypertenzí rychle progredující ledvinné selhání s normotenzí
Neurologické	vzácně	periferní mono či polyneuropatie, sy karpálního tunelu

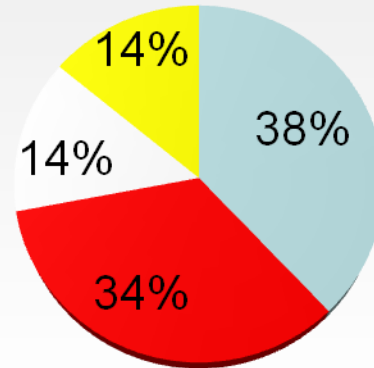
Klasifikační kritéria SSc (2013)

Sledování 7 oblastí

- ztlustění kůže prstů HKK – proximálně MCP kloubů 9
  - „puffy fingers“ 2
  - sklerodaktylie distálně od MCP kloubů 4
  - **digitální ulcerace** 3-2
  - teleangiektázie 2
  - **abnormální kapilaroskopický nález** 2
  - intersticiální změny na plicích 2
  - arteriální plicní hypertenze 2
  - **Raynaudův fenomén** 3
  - protilátky pojící se se SSc –
    - Anticentromerové protilátky 3
    - Anti-topoisomerase I (Scl 70)
    - Anti-RNA polymerase III
- ≥9
- Senzitivita 91%
  - Specificita 92%
  - (kritéria z r. 1980 – 75% resp. 72%)

Registr DUO- vlastní pozorování

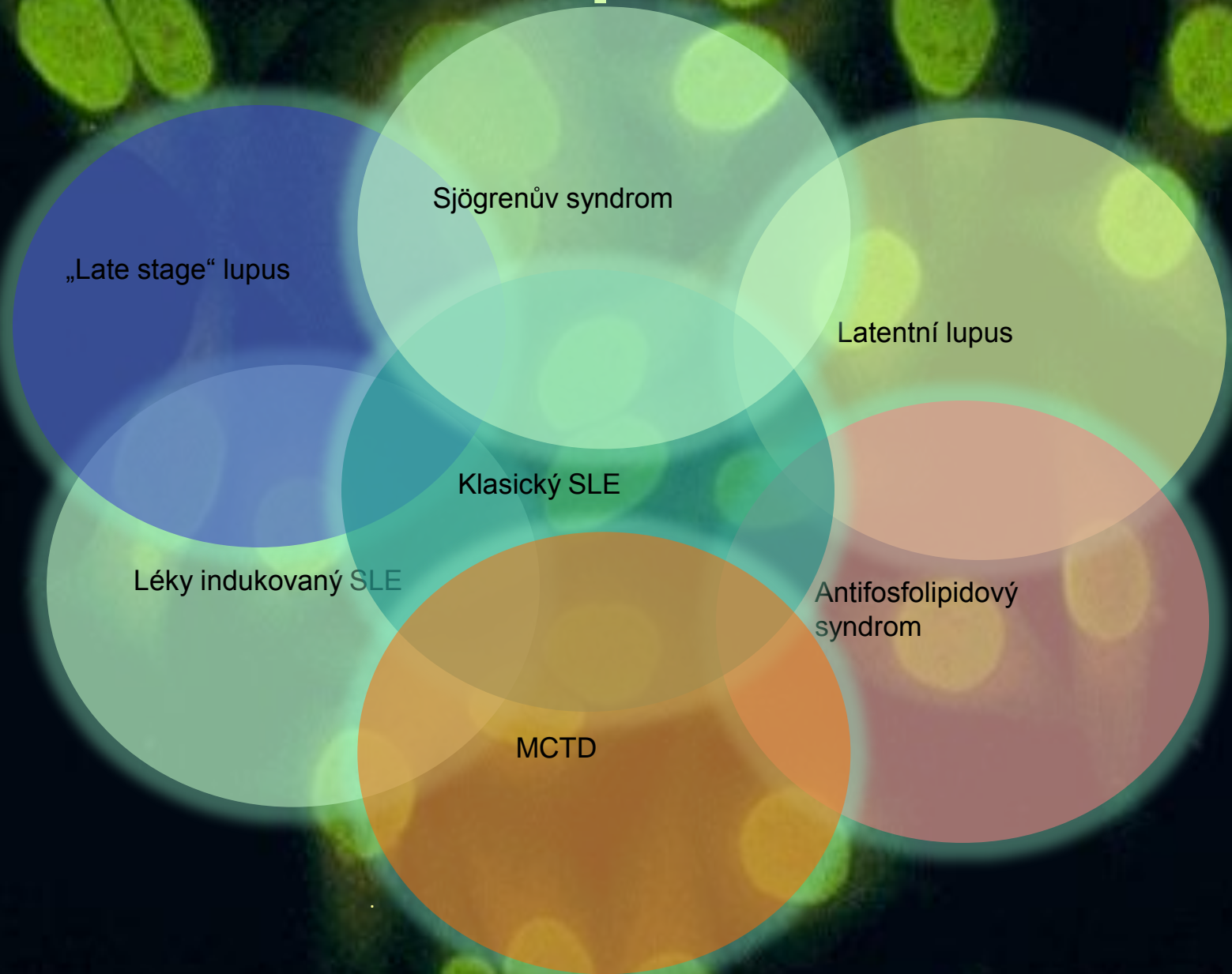
Profil protilátek

- anti Scl 70
- anticentromerové
- anti RNP
- jiné

	N=50	Všichni pacienti N= 4 361
Plicní postižení n (%)	27 (54%)	1 740 (40%)
PAH, n (%)	10 (20%)	596 (13,6%)
Ledvina, n (%)	3 (6%)	198 (4,5%)
GIT, n (%)	19 (38%)	2 374 (54,5%)
Srdce, n (%)	5 (10%)	443 (10,1%)

Klinické spektrum SLE

POČÁTEK CHOROBY**KDYKOLIV V PRŮBĚHU**

CELKOVÉ PROJEVY

73

84-86

KOŽNÍ

57

72-81

ARTRITIDA

57-77

63-92

PLEURITIDA

23

37-45

PERIKARDITIDA

20

29-31

NEFRITIDA

44

46-77

LYMFADENOPATIE

25

32-59

GIT

22

47-49

POČÁTEK CHOROBY**KDYKOLIV V PRŮBĚHU**

CNS	24	26-52
-PSYCHÓZA	1	5-37
-KŘEČE	3	8-26
MYOZITIDA	5	5
TROMBOCYTOPENIE	5-20	22-29
SLIZNIČNÍ PROJEVY	18	20-54
VASKULITIDA	10	21-37
RAYNAUDŮV SY.	6-33	18-58
TROMBOFLEBITIDA	2	8

Systemic Lupus International Collaborating Clinics Classification Criteria

Klinická kritéria

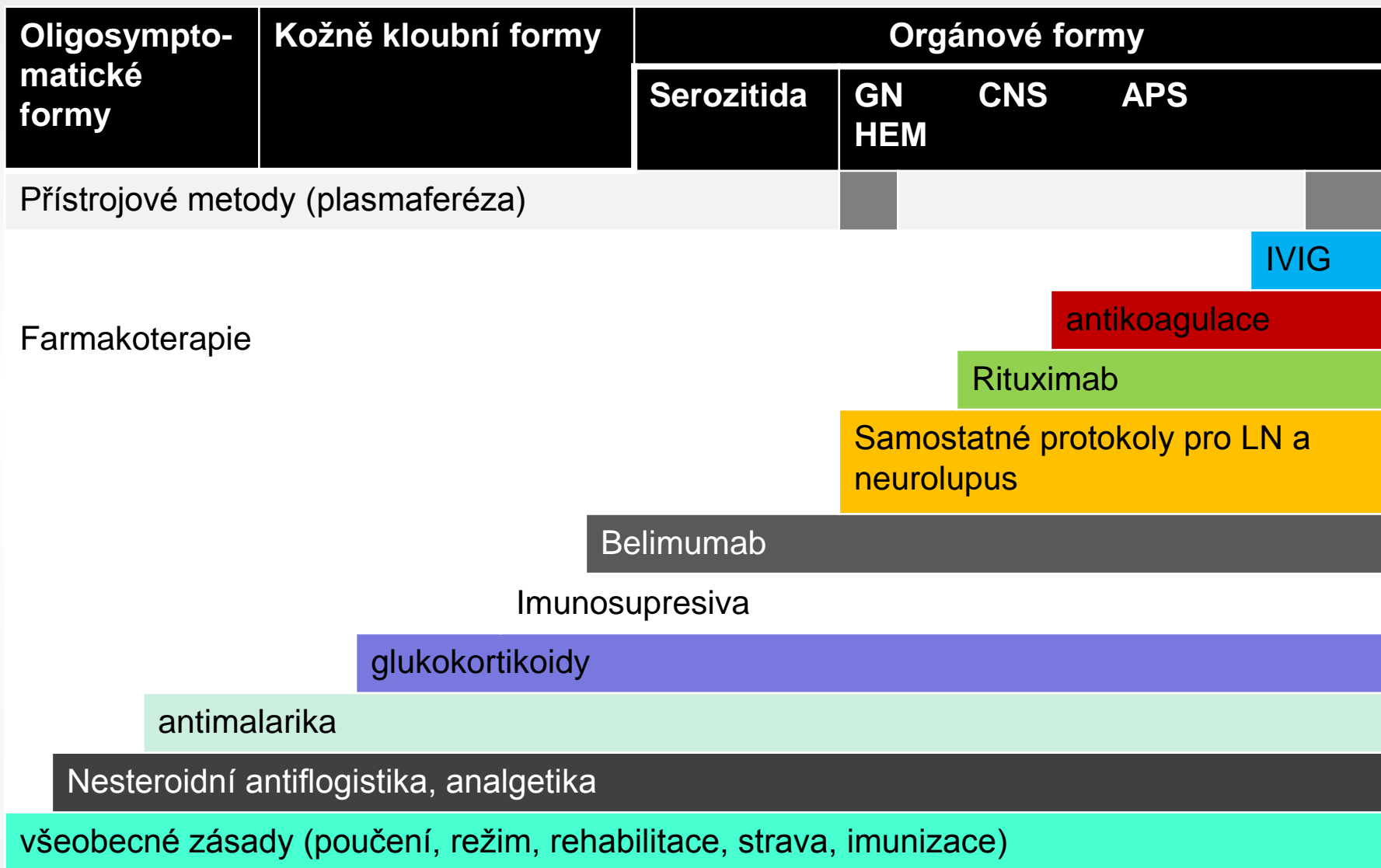
1. Akutní kožní lupus
2. Chronický kožní lupus
3. Orální či nazální ulcerace
4. Nejizvící se alopecie
5. Synovitida 2 a více kloubů
6. Serositida
7. Poměr protein/kreatinin v moči (nebo 24-hod. proteinurie) odpovídající 500 mg proteinu/24 NEBO aktivní sediment (hematurie)
8. Neurologické příznaky: křeče, psychóza, mononeuritis multiplex, myelitida, neuropatie periferních či hlavových nervů, akutní stavy zmatenosti
9. Hemolytická anemie
10. Leukopenie ($< 4,000/\text{mm}^3$ nejméně 1x) NEBO lymfopenie ($< 1,000/\text{mm}^3$ nejméně 1x)
11. Trombocytopenie ($< 100,000/\text{mm}^3$ nejméně 1x)

Systemic Lupus International Collaborating Clinics Classification Criteria

Laboratorní kritéria

1. ANA protilátky nad horní laboratorní mez
2. Anti-dsDNA protilátky nad horní laboratorní mez (nebo > 2-násobek horní referenční meze při ELISA testech)
3. Anti-Sm:
4. Antifosfolipidové protilátky určené jako :
Positivní test lupus antikoagulant
Falešně pozitivní serologie na lues
Střední či vysoké titry antikardiolipinových Ab (IgA, IgG or IgM)
Pozitivní protilátky proti β 2-glycoproteinu I (IgA, IgG or IgM)
5. Nízký komplement
C3, C4, CH50
6. Pozitivní přímý Coombsův test při nepřítomnosti hemolytické anemie

Schéma léčby SLE

Antifosfolipidový syndrom

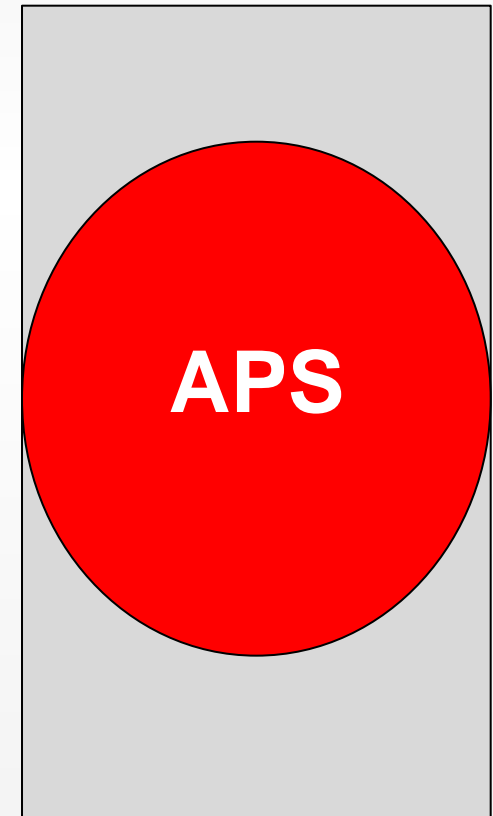
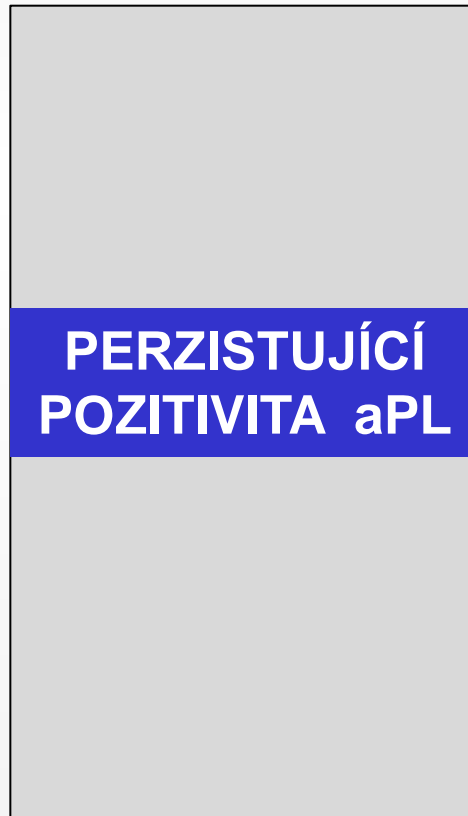
1

+

2

=

3

Diagnostická kritéria I.

**TROMBOTICKÁ
MANIFESTACE**

+/nebo

**SPECIFICKÁ
KOMPLIKACE
GRAVIDITY**

Jedna či více epizod trombózy postihující venózní či arteriální řečiště či malé cévy. Je požadován jednoznačný zobrazovací či histologický průkaz trombózy v kterékoliv tkáni či orgánu při absenci významného zánětu v cévní stěně

jinak nevysvětlitelná smrt morfologicky normálního plodu po ≥ 10 . týdnu gestace

a/nebo jeden či více předčasných porodů před 34. týdnem gestace z důvodu eklampsie, preeklampsie či placentární insuficience

a/nebo tři a více spontánních potratů plodu do 10. týdne gestace nevysvětlitelné chromozomálními abnormalitami mateřských či otcovských genů nebo mateřskými anatomickými či hormonálními vlivy

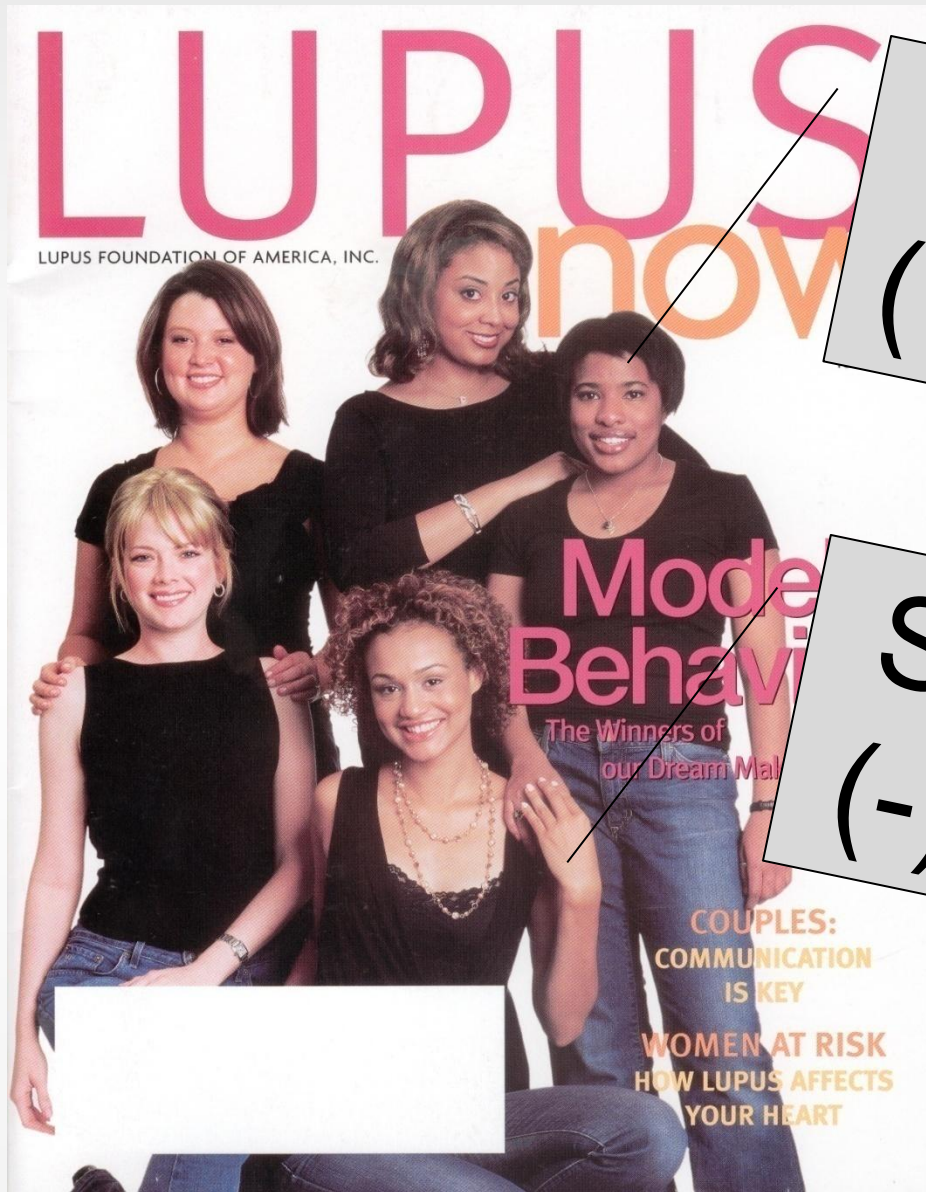
Diagnostická kritéria II

PERZISTUJÍCÍ POZITIVITA aPL

Laboratorní kritéria vyžadují přítomnost definovaných antifosfolipidových protilátek v dvou a více měřeních vzdálených od sebe **nejméně 12 týdnů**, ale **ne více než 5 let** před první klinickou manifestací významného zánětu v cévní stěně

- IgG a/nebo IgM antikardiolipinových protilátek ve středním či vysokém titru (>40 jednotek GPL nebo MPL nebo nad 99. percentilem laboratorního testu provedeného dle doporučených metod nebo
- Protilátek proti β 2-glykoproteinu I (IgM či IgG) v koncentraci nad 99. percentilem laboratorního testu dle doporučených metod nebo
- Prokázanou aktivitou lupusu antikoagulans dle publikovaných doporučení

Jaký je význam aPL pro manifestaci SLE ?

SLE &
(+) aPL

SLE &
(-) aPL

?

Je přítomnost aPL mění charakter SLE

	(-)aPL	(+)aPL
Trombóza	10-20	40
Morbidity spojená s graviditou	0-40	25-50
Choroba chlopní	20	40-50
Plicní hypertenze	10	1-20
Livedo reticularis	10	30
Trombocytopenie	10-15	30-40
Hemolytická anemie	0-10	20-30
aPL nefropatie	5-15	25-40
Kognitivní dysfunkce	15-25	10-50

Interpretace aPL pro riziko trombotické příhody

Nízké riziko

Vysoké riziko

IgM málo významné

IgG-aCL nebo IgG aB2GP1

Dvojitá pozitivita aCL+aB2GP1

Trojitá pozitivita
Recidiva při INR 2-3
trombotická příhoda při medikaci
aspirinu
Isolovaná pozitivita LAC

- **Kategorie I**

Přítomnost více než jednoho laboratorního kritéria

Kategorie IIA

Izolovaná pozitivita LAC

Kategorie IIB

Izolovaná pozitivita aCL

Kategorie IIC

Izolovaná pozitivita protilátek proti β 2GPI

+věk, další rizikové faktory, anamnéza

Derksen 2014, EULAR

Miyakis S J Tromb Haemost 2006, 4, 295

Katastrofický antifosfolipidový syndrom

1. Postižení ≥ 3 orgánů, systémů či tkání
2. Vývoj klinické manifestace současně či během 1 týdne
3. Histopatologický průkaz trombotických uzávěrů malých cév v jednom orgánu či tkáni
4. Opakovaný laboratorní průkaz antifosfolipidových protilátek

Definitivní dg CAPS – přítomnost 4 kritérií.

Dif dg.: TTP/HUS, DIC, HELLP, sepse, HIT

Terapie:

- **Antikoagulační léčba, glukokortikoidy**
- **Plasmaferéza**
- **IVIG, CFA, rituximab**

Současné možnosti léčby

- Riziko trombotické i devastující rekurence vysoké (11-29% ročně)^{1,2}
- Argument pro „doživotní“ antikoagulační léčbu u většiny nemocných – warfarin
- Intenzita koagulace INR 2-3 (INR 3-4 v indikovaných případech, neprokázal se jednoznačný benefit, větší riziko komplikací)^{3,4}
- Porodnické komplikace bez anamnézy trombotických příhod- pokračovat v antikoagulační léčbě 4-6 týdnů post partum⁶
- Anopyrin
  - Minimální efekt v sekundární prevenci
  - Redukce rizika u aPL pozitivních zatím asymptomatických nemocných? ^{2,3}
  - Prevence kardiovaskulárního rizika³
- Hydroxychlorochin
  - Nejistá role v prevence- snížení hladin Ab, aktivity SLWE, homocysteinu, lipidů
  - Snižuje velikost a perzistence venozních trombů u hlodavů¹
  - Retrospektivní humánní data ^{2,3}

¹Rosove MH. Ann Int Med 1992, 117:303

²Khamashta MA NEJM 1995, 332: 993

³Crowther MA NEJM 2003, 349: 1133

⁴Finazzi G. J Tromb Haemost 2005,3: 848

⁵ Ruiz-Irastorza G Lupus 2011,20:206

⁶Prima F. Journal of Prenatal Medicine 2011, 5, 41-5

Myokardiální postižení

Perikardiální

**Kardiovaskulární
manifestace
systémových
chorob pojiva**

Valvulární

Kondukční (el.)

Vaskulární

Trombembolizmus

Limity současné léčby

Selhání u některých pacientů

Špatná compliance

Imunosupresivní léky zvyšují riziko:

- Infekce
- Neoplazie
- Infertility

Časté nežádoucí účinky kortikosteroidů:

- Infekce
- Cushingoidův vzhled
- Osteoporóza
- Osteonekroza
- Diabetes
- Poruchy nálady
- Hypertenze
- Lipidové abnormality

Mezioborová spolupráce v diagnostice a léčbě

- Komplexní pohled na chorobu
    - Nelze redukovat na skeletomuskulární postižení
    - Nutno dlouhodobé léčby, dispenzarizace
    - Hledání kompromisu mezi „akceptovatelnou“ aktivitou (T2T) a vedlejší účinky léčby **„not to overkill“, riziko „kolaterálních“ škod**
  - Multidisciplinární pohled na nemoc
    - Mezioborové spolupráce
    - Nepostradatelná role kardiologa v diagnostice a léčbě řady kardiovaskulárních manifestací či komplikací
    - Potřeba koordinované péče
-

Děkuji za pozornost